

Autismeteamets tilbud

Spesialpoliklinikken

Psykisk Helsevern for Barn og Unge (PBU)

OM AUTISME OG AUTISMETEAMETS TILBUD.....	3
HVEM ER VI?.....	3
Autisme	5
Tidlige tegn (18 – 24 måneders alder) på autisme kan være at barnet:	5
Årsaker til autisme.....	5
Behandling.....	6
Forstå autisme – 4 dagers kurs for foreldre/foresatte til førskolebarn	7
Enact – prosjekt foreldreveiledning	9
Behandlingskurs.....	11
Startpakke	11
Toalett trening	12
PECS Picture exchange communicaton system	12
Sosiale historier og tegneseriehistorier.....	12
Sensoriske vansker	13
KURSLOKALER	14
OPPLÆRINGSPENGER TIL FORELDRE	15
Nyttige ressurser og lenker	16

OM AUTISME OG AUTISMETEAMETS TILBUD

Autismeteamet er en del av Spesialpoliklinikken, Psykisk helsevern for barn og unge. Vi holder til i Glasblokkene på Haukeland Universitetssjukehus. Målgruppen for Autismeteamet er barn og unge med autisme i aldersgruppen 0-6 år. Autismeteamets virksomhet er rettet inn mot tre områder:

- utredning og diagnostisering
- oppfølging og veiledning
- kompetanseheving

HVEM ER VI?

Autismeteamet er inndelt i to team: utredningsteam og oppfølgingsteam. Teamene samhandler rundt pasienter og er begge tverrfaglige team bestående av ulike yrkesgrupper. Barnet vil få en ansvarlig behandler ved autismeteamet.

Utredningsteam

Utredningsteamet tar imot primærhenvisninger i aldersgruppen 0-3:11 år der det er mistanke om autisme. Vi tar også imot sekundærhenvisninger fra BUP for aldersgruppen 4-6 år med mistanke om autisme. Utredning ved autismeteamet består av foreldresamtale (ADI-R intervju) der vi spør foreldre om utviklingsmessige milepæler og om barnets utvikling og atferd på ulike områder. Vi gjør også en autismeobservasjon (ADOS) av barnet og hvis det er mulig så prøver vi å teste barnets kognitive ferdigheter. Utredning inkluderer også en observasjon av barnet i barnehagen og samtale med de voksne som kjenner barnet best. Barnet skal også vurderes av lege under utredning.

Etter utredning gis foreldre og aktuelle instanser tilbakemelding om vurdering. Dersom barnet får en autismediagnose så får foreldre tilbud om kurs ved autismeteamet. Disse kursene holder utredningsteamet og oppfølgingsteamet sammen og har fokus på å gi forståelse for autisme og hvilke styrker og utfordringer barn med autisme ofte har. Kursene gir også informasjon om hvordan foreldre kan støtte barnets utvikling. Foreldrekurs holdes på norsk og med tolk.

Dersom barnet får en autismediagnose får foreldre også informasjon om rettigheter og hjelpetiltak tilknyttet diagnosen og bistand til å søke om disse.

Oppfølgingsteam

Oppfølgingsteamet gir behandling til barn med autisme i aldersgruppen 0-6 år der hvor kommunale instanser ikke har tilstrekkelig kompetanse på autisme og behandlingstiltak i barnehage. Bergen kommune har et eget kompetanseteam (Fagteam autisme) og autistmeteamet gir derfor ikke tilbud om veiledning til kommunale instanser i Bergen kommune. Foreldre og barnehage tilbys veiledning i hvordan de kan støtte barnets utvikling på ulike områder. Fagkonsulent vil sammen med foreldre og barnehage kartlegge barnets styrker og utfordringer og på bakgrunn av disse vil man lage en behandlingsplan for oppfølging. Tema kan være barnets evne til samarbeid, språk og kommunikasjon, evne til imitasjon, lekeferdigheter, sosiale ferdigheter og selvhjelpsferdigheter (ADL). Veiledning kan gis både i barnehage, digitalt og som direkte veiledning til foreldre. Som en del av behandlingstilbudet vil barnehage og foreldre kunne delta på behandlingskurs med ulike tema som er relevant for barnet.

Autisme

Autisme er en utviklingsforstyrrelse som innebærer vansker med sosialt samspill, kommunikasjon og gjentakende atferd og begrensede interesseområder. Rundt én prosent av befolkningen har autisme. Det er flere gutter enn jenter som får diagnosen.

Det er stor variasjon i symptomer og funksjonsevner blant de som har autisme. Derfor er det ofte mer riktig å kalle autisme for autismspekterforstyrrelser (ASF) eller autismspekterdiagnoser. Det kalles et spekter fordi det er stor variasjon innenfor disse områdene. Hver person har sine unike styrker og utfordringer.

Autisme regnes som en medfødt tilstand. Hos noen barn får foreldrene en opplevelse at det er noe som er annerledes helt fra småbarnsalder. Hos andre merkes symptomene senere i barne- eller ungdomsalder når kravene til kommunikasjon og sosial samhandling er større enn det barnet mestrer. Autisme påvirker evnen til å fungere i dagliglivet, og for de fleste varer tilstanden hele livet.

Tidlige tegn (18 – 24 måneders alder) på autisme kan være at barnet:

- Ikke reagerer på navnet sitt eller når du roper på han eller henne, selv om barnet ser ut til å høre lyder
- Ikke møter blikket ditt, ikke smiler til deg eller legger merke til at du forlater eller kommer inn i rommet
- Foretrekker å leke alene og kan leke med gjenstander på en uvanlig og kanskje repeterende måte
- Kan ha raserianfall oftere enn andre
- Har en forsinket språkutvikling, eller stopper opp og eventuelt går tilbake i språkutviklingen
- Er mer sensitiv på endringer rundt seg enn andre barn
- Mange personer med autisme har utfordringer knyttet til sanseopplevelser. Dette kan være sterkere reaksjoner på sanseinntrykk som syn, lyder, lukt og berøring enn vanlig, kalt hypersensitivitet.

Årsaker til autisme

Det forskes mye for å finne årsaker, og det er påvist at gener spiller en viktig rolle i utviklingen av autisme. Det er i dag begrenset kunnskap om miljøfaktorer som bidrar til autisme. Høyere alder hos foreldre, enkelte medisiner og infeksjoner som påvirker fosteret under svangerskapet, kan ha betydning.

Autisme og dobbeltdiagnoser

Mange personer med autisme har også andre tilstander, slik som ADHD, tvang, utviklingshemming, fordøyelsesvansker og søvnforstyrrelser.

Behandling

Opplæring og tilrettelegging av miljøet er regnet som god behandling for autisme. Behandling og oppfølging av barn med autisme må planlegges og tilbys i et langsiktig perspektiv. Utgangspunktet må være hver persons unike styrker og utfordringer. Systematisk opplæring hjemme, i barnehagen og på skolen legger grunnlaget for et så godt voksenliv som mulig.

HABU-PBU team

HABU-PBU er et felles utredningsteam der Autismeteamet og Habiliteringstjenesten for barn og unge (HABU) samarbeider om utredning av barn og ungdom med behov for diagnostisk av autisme og/eller psykisk utviklingshemming. Teamet består av 2 psykologspesialister fra Spesialpoliklinikken og 2 psykologspesialister fra HABU. Teamet møtes ca hver 4. uke og utreder da 2 pasienter over 2 dager.

Felles inntak sped- og småbarn 0-4 år

Autismeteamet deltar i felles inntaksteam sammen med tyngdepunkt gravide- sped og småbarn ved BUP Sentrum. Alle barn i alderen 0-4 år henvist til psykisk helsevern for barn og unge i Helse Bergen vurderes i felles inntaksteam.

EIBI nettverk

Autismeteamet deltar på EIBI-nettverk (Early Intensive Behavioral Intervention) sammen med de andre helseforetakene i Helse Vest, og også flerregionalt nasjonalt nettverk. Formålet med nettverket er å bidra til kompetanseheving i spesialisthelsetjenesten om tidlig og intensiv atferdsanalytisk intervensjon (EIBI), dele best praksis og sikre at regionene gir et likt tilbud. Det er 4 digitale nettverkssamlinger og en fysisk samling i Bergen pr. år. Det avholdes kompetansehevende nasjonale kurs og konferanser i Oslo og digitalt som har som formål å øke kompetansen om EIBI nasjonalt.

Nettverk Askøy

Autismeteamet deltar på autismenettverk på Askøy 1-2 ganger i halvåret, der kommunen kommer med tema som de ansatte ønsker å lære mer om. Vi holder et kort foredrag om temaet i rundt en time, og deltar deretter i reflekterende team i mindre grupper. Nettverket er for ansatte som jobber med barn med autisme i barnehage og skole.

Forstå autisme – 4 dagers kurs for foreldre/foresatte til førskolebarn

Forstå autisme er 4 dagers kurs for foreldre med fokus på grunnleggende tema som er relevant når man har et barn med autisme.

Tema dag 1: Informasjon om autisme, informasjon fra autisimeforeningen og innlegg fra brukerrepresentanter

Tema dag 2: Rettigheter tilknyttet diagnose, hvordan lærer barn med autisme, hva kan bidra til å motivere barnet, sensoriske vansker og stress

Tema dag 3: Språkutvikling og kommunikasjonsstøtte, bruk av bildekommunikasjon, struktur (dagtavle, handlingskjeder)

Tema dag 4: Hverdagsferdigheter, spising/mat, søvn, do m.m

Sted: Kurset holdes på Lærings- og meistringssenteret i Ulriksdal Helsepark.

Det serveres te/kaffe og lunsj

Parkering: For de som har mulighet, anbefaler vi kollektiv transport. Ved bruk av privat bil, anbefales det å sette av god tid til å finne parkering. Dette kan gjøres enten i Sentralblokken, ved Haukeland hotell eller på Haraldsplass sykehus.

Opplæringspenger: Kurset gir rett til opplæringspenger

Forstå autisme – med tolk

2 dagers kurs for foreldre/foresatte til førskolebarn med tolk

Forstå autisme- med tolk er et dagers kurs for foreldre med fokus på grunnleggende tema som er relevant når man har et barn med autisme. Kursdagene gjennomføres ved at alle familiene som deltar har tolk tilgjengelig som oversetter informasjon fra kursholder. Inntil to familier kan dele på samme tolken ved behov.

Tema dag 1: Informasjon om autisme, motivasjon, språkutvikling og kommunikasjonsstøtte, bruk av bilde kommunikasjon, struktur og hverdagslivsferdigheter.

Tema dag 2: Sensoriske vansker, søvn, mat og toalett. Rettigheter tilknyttet diagnose, informasjon fra autismeforeningen og innlegg fra brukerrepresentanter

Sted: Kurset holdes på Lærings- og meistringssenteret i Ulriksdal Helsepark.

Det serveres te/kaffe og lunsj

Parkering: For de som har mulighet, anbefaler vi kollektiv transport. Ved bruk av privat bil, anbefales det å sette av god tid til å finne parkering. Dette kan gjøres enten i Sentralblokken, ved Haukeland hotell eller på Haraldsplass sykehus.

Opplæringspenger: Kurset gir rett til opplæringspenger

ENACT – prosjekt foreldreveiledning

Ved poliklinikken har vi et pågående forskningsprosjekt; ENACT – der vi forsker på foreldreveiledning til foreldre med barn med autisme.

For hvem?

Foreldre til barn med autismespekterdiagnoser (ASD) i alderen 2-6 år kan bli med. Målet er å bedre forståelse og kunnskapen om autisme, å gjøre foreldre til barn med autisme tryggere i sin rolle, samt å gi foreldre verktøy til å samhandle og kommunisere med barnet. En får treffe andre foreldre til barn med autisme, drøfte og diskutere for å øke forståelsen og kunnskapen om autisme. En eller begge foresatte kan delta.

Å bli med i prosjektet betyr at man som forelder blir tilfeldig valgt til å delta på *DUÅ for autisme* eller til kurset *Forstå autisme*. Før og etter deltakelse skal også foresatte **svare på spørsmål om seg selv og sitt barn, samt et og to år etter at man er ferdig med kurs**. Begge kursene er holdes av fagfolk fra autismeteamet.

De utrolige årene tilpasset foreldre med barn med autisme

DUÅ til foreldre til barn med autisme går over **13** uker, vi har et kurs på vårsemesteret og et på høstsemesteret, med ukentlige møter tirsdager kl. 11:30-14:00, i små foreldregrupper med kursledere (psykolog/fagkonsulent). I tillegg går man også diagnosekurs (tilsvarende Dag 1 i «Forstå autisme») som er mer generell informasjon om diagnosen og rettigheter.

Forstå autisme

Forstå autisme består av fire heldagskurs. Tema dag 1: Informasjon om autisme, informasjon fra autisameforeningen og innlegg fra brukerrepresentanter. Tema dag 2: Hvordan lærer barn med autisme, hva kan bidra til å motivere barnet, sensoriske vansker og stress. Tema dag 3: Språkutvikling og kommunikasjonsstøtte, bruk av bildekommunikasjon, struktur (dagtavle, handlingskjeder). Tema dag 4: Hverdagsferdigheter, spising/mat, søvn, do.

Les mer om prosjektet på www.enact.no

Vil du/dere delta? Meld deg/dere på! Fyll ut kontaktinformasjon ved QR koden eller på www.enact.no : eller ta kontakt med forskningsenhet for helseundersøkelser (FHU)

Telefon: **+47-468 51 366** (telefontid hverdager kl. 8-15).

Prosjektleder Maj-Britt Posserud

Prosjektkoordinator Trine Leikanger

Behandlingskurs

Autismeteamet holder en rekke behandlingskurs for barnehage og foreldre. Kursene er en del av behandlingstilbudet ved Spesialpoliklinikken og er kun for barn der autismeteamet har oppfølging til foreldre og barnehage. Påmelding skjer av ansvarlig behandler i samarbeid med foreldre og kommunale instanser.

Tid og sted: Behandlingskursene holdes på Autismeteamet sine lokaler på møterom Kusymre (Blokk 2, 3. etasje). Kursene varer som regel fra 09.00-14.00, med unntak av intensiv toalett-trening som varer fra 09.00-12.00.

Opplæringspenger: Foreldre har rett til opplæringspenger

Praktisk informasjon:

Barnet skal ikke være med på behandlingskurs

Man tar med egen niste eller handler mat i sykehusets kantiner.

Startpakke

Startpakken er en del av oppstart av vårt behandlingstilbud.

	Tittel	Innhold	Målgruppe
Kursdag 1	Diagnoseforståelse	Informasjon om autisme og autisme som lærevanske	Personalet i barnehage, spesialpedagog, PPT
Kursdag 2	Dagsplaner	Innføring i bruk av dagsplaner som hjelpemiddel	Foreldre Personalet i barnehage, spesialpedagog, PPT
Kursdag 3	Trenerferdigheter	Innføring i hvordan man gjennomfører helhetlig tilrettelegging etter prinsipper fra ABA.	Personalet i barnehage, spesialpedagog, PPT

Toalett trening

Målgruppe:	Foreldre og fagfolk
Innhold	Innføring i intensiv metode for toalett trening for barn som skal slutte med bleie. Barnet skal ikke være med.

PECS Picture exchange communicaton system

Målgruppe:	Foreldre og fagfolk
Innhold	PECS er et alternativt og supplerende kommunikasjonssystem som kan hjelpe barn til å utvikle funksjonelle kommunikasjonsferdigheter. Systemet lærer barnet å kommunisere med bilde, men kan også bidra til å etablere/videreutvikle verbal tale.

Sosiale historier og tegneseriehistorier

Målgruppe:	Foreldre og fagfolk
Innhold	Workshopen vil gi en innføring i hvordan man lager og bruker sosiale historier som metode. Sosiale historier er korte historier som skal fremme sosiale ferdigheter og en mer hensiktsmessig atferd gjennom bedre sosial forståelse for barn og unge med autisme. På kurset vil vi gjennomgå bakgrunnen for sosiale historier og ha workshop hvor deltagerne lager en sosial historie i gruppe. Vi vil også se sosiale historier i sammenheng med uskrevede regler og visuelle forklaringer. Workshopen er delt i to med en del om sosiale historier og en del om tegneseriesamtaler.

Sensoriske vansker

Målgruppe:	Foreldre og fagfolk
Innhold	Denne dagen ser vi nærmere på hva sensoriske vansker er, og hvilke konsekvenser dette kan få i hverdagen. Deltakerne vil lære å lage en sensorisk profil ved hjelp av Bogdashinas kartleggingsverktøy og vi vil snakke om ulike tiltak.

KURSLOKALER

Glasblokkene

Glasblokkene ligger på nordsiden av Sentralblokka på Haukeland sykehus sitt område. Det er resepsjon i hovedinngang blokk 6.

Adresse: Haukelandsbakken 15. Våre kurs holdes på møterom Kusymre som ligger i blokk 2, 3 etasje.

Parkering: Kollektiv transport anbefales. Ved bruk av privat bil anbefales parkering i parkeringsanlegg ved Haraldsplass eller i Sentralblokka

Lærings- og meistringssenteret i Bergen (LMS).

LMS er et senter for opplæring av pasienter og pårørende.

Adresse: Ulriksdalen 2, 4. etasje

Parkering: Kollektiv transport anbefales. Ved bruk av privat bil anbefales parkering i parkeringsanlegg ved Haraldsplass eller i Sentralblokka

OPPLÆRINGSPENGER TIL FORELDRE

Hvem kan få opplæringspenger?

Foreldre/omsorgspersoner som er yrkesaktiv og har omsorg for et barn med funksjonsnedsettelse eller langvarig sykdom. Der ikke bare foreldre som kan få opplæringspenger, men også andre som har omsorg for barnet, for eksempel søsken. Ved behov kan flere omsorgspersoner få opplæringspenger samtidig.

Når kan du få opplæringspenger?

Alle våre foreldrekurs, behandlingkurs og deltakelse i ENACT gir rett til opplæringspenger.

Vilkår for at rett til opplæringspenger er at:

- Man har vært i arbeid de siste 4 ukene før opplæringen og ha tapt arbeidsinntekt.
- Opplæringen er nødvendig for å kunne ta seg av og behandle barnet.
- Opplæring skjer ved godkjent helseinstitusjon eller spesialpedagogisk kompetansesenter.
- Opplæring må vare en hel arbeidsdag. Reisetid kan regnes med.

Hva kan du få?

Opplæringspenger blir regnet på samme måte som sykepenger og utgjør 100 prosent av sykepengegrunnlaget. Det er ingen arbeidsgiverperiode ved opplæringspenger. Du får opplæringspenger fra NAV fra første dag. Arbeidsgiver kan forskuttere opplæringspengene og kreve refusjon fra NAV.

Hvordan søker du om opplæringspenger?

Du søker om opplæringspenger ved å fylle ut skjemaet: «Søknad om opplæringspenger». Se NAV sine nettsider for mer informasjon [Opplæringspenger - nav.no](https://nav.no/opplæringspenger)

Ta gjerne med skjema til kurs eller workshop på autismeteamet, hvor du vil få de nødvendige signaturer.

Dersom du er arbeidstaker må arbeidsgiveren din sende inn skjema for inntektsopplysninger (NAV 08-30.01) til NAV. Du er selv ansvarlig for at søknaden blir sendt inn.

Nyttige ressurser og lenker

www.autismeforeningen.no

www.autismekunnskap.no

Informasjon om autismespekterforstyrrelse

www.spiss.no

Informasjonsmateriell om autismespekterforstyrrelse

www.autismeplakaten.no – informasjonsmateriell om autismespekterforstyrrelse på norsk og en rekke språk.

